

DOI 10.36074/logos-06.02.2026.011

ПОДАТКОВА СИСТЕМА ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ, НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ

Огренич Юлія Олександрівна¹, Шаповалова Дар'я Антонівна²

1. доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0002-0294-1889

2. здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя, УКРАЇНА

Питання дослідження податкової системи України є актуальним, що обумовлено потребою забезпечення стабільності економіки, зростання показників економічної безпеки та підвищення конкурентоспроможності країни. Податкова система, яка на сьогоднішній день є важливим інструментом фінансової політики, стабілізації економічної безпеки, стикається з численними викликами, такими як складність процесу нарахування і сплати податків, а також потреба в адаптації до міжнародних стандартів. У контексті глобальних тенденцій економічного розвитку, реформи в галузі податків відіграють важливу роль для стимулювання економічного зростання, залучення інвестицій та підвищення конкурентоспроможності.

Податкова система визначається як один із ключових елементів економічної інфраструктури, відіграючи важливу роль у функціонуванні держави та підтримці економічної безпеки. Регулюючи збір податків від громадян та підприємств, вона сприяє формуванню бюджету, забезпеченню соціальних програм, економічної стабільності [3].

Варто зазначити, що через війну росії в Україні постраждали всі бюджети та особливо це позначилося на місцевих бюджетах (рис. 1).



ABSCHNITT 3.

FINANZEN UND BANKWESEN; BESTEUERUNG, BUCHHALTUNG UND WIRTSCHAFTSPRÜFUNG

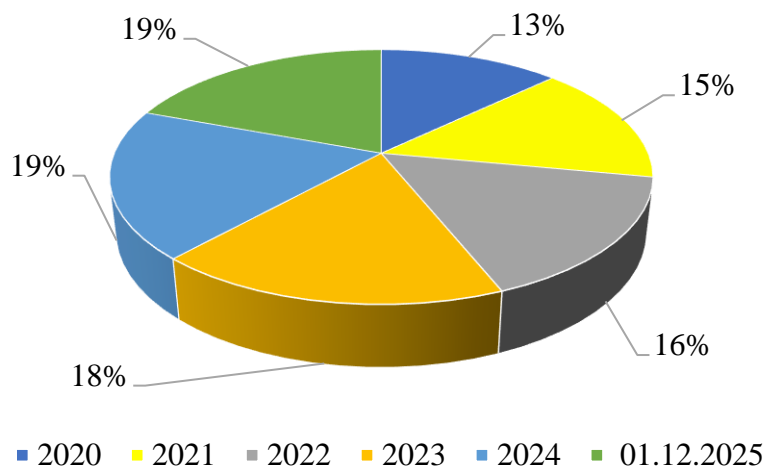


Рис. 1. Динаміка доходів місцевих бюджетів в Україні за 2020-2024 рр., на 01.12.2025 р., %

Примітка: побудовано на основі [2]

Враховуючи дані рис. 1 слід відзначити, що протягом 2024 р. та 2025 р. спостерігається зростання доходів місцевих бюджетів за рахунок використання власних ресурсів, підтримки держави та міжнародних організацій, адже вони можуть гарантувати соціально-економічний розвиток своїх територій, забезпечувати надання високоякісних послуг своїм мешканцям, управляти та розвивати отримані фінансові ресурси. Щорічно місцеві бюджети демонструють зростання фінансових надходжень, що свідчить про якість проведених реформ.

Більш детально динаміка податкових надходжень до місцевих бюджетів в розрізі різних видів податків наведена на рис. 2 та протягом 2024 р. відносно 2023 р. відбулися такі зміни щодо їх надходження: податок на доходи фізичних осіб скоротився на 11,01%; сума єдиного податку зросла на 23,88%; обсяг податку на майно підвищився на 14,62%; надходження туристичного збору зросло на 22,66%; надходження збору за місця для паркування транспортних засобів мало зростання на 15,00%.

Реформування податкової системи України супроводжувалося великою кількістю проблем, таких як складність системи оподаткування, недостатнє врахування соціально-економічних особливостей, фокус на фіскальних аспектах, перехід на подання податкової звітності через електронний кабінет, що викликає труднощі, відновлення податкових перевірок та скасування податкових пільг, ухилення від оподаткування, наявність податкових боргів у платників податків [4; 5]. Проте, саме податкові надходження є

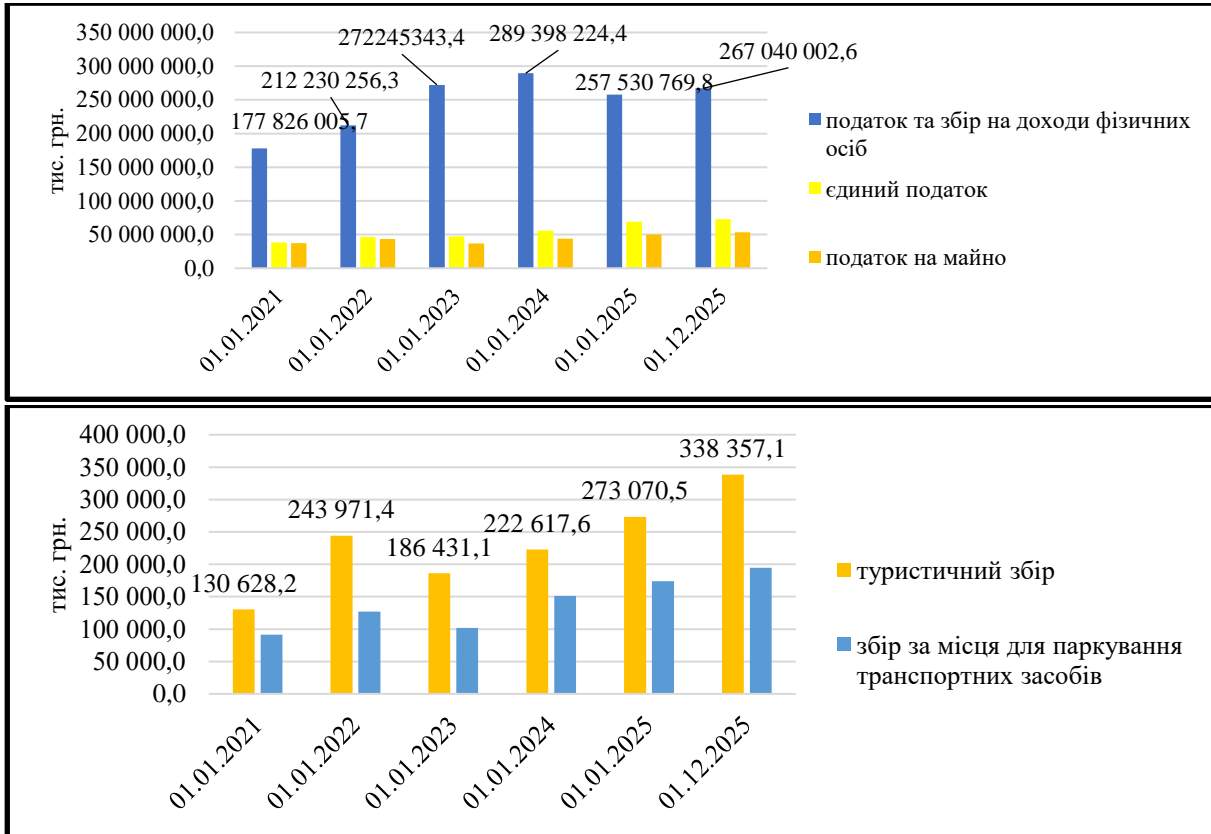


Рис. 2. Надходження податків і зборів до місцевих бюджетів за період 2020-2024 рр., на 01.12.2025 р., тис. грн.

Примітка: побудовано на основі [1]

основних джерелом наповнення державного бюджету та відповідно існує потреба у вдосконаленні податкової системи на підставі дослідження досвіду країн ЄС.

Реформування податкової системи не може бути обмеженим лише окремими заходами та воно повинно бути комплексним і враховувати часовий фактор. Наприклад, зменшити податкове навантаження на фонд оплати праці після скасування воєнного стану. Переглянути систему штрафів та притягнення до відповідальності платників у випадку ухилення від сплати податків. Доцільно надалі вдосконалювати роботу електронних кабінетів для платників податків та відновлювати податкові перевірки. Необхідним є дослідження міжнародного досвіду щодо функціонування електронних сервісів в рамках обчислення, сплати податків та впровадження цього досвіду.

Важливість ефективного реформування податкової системи визначається потребою в підтримці економічної стабільності, підвищення

ABSCHNITT 3.

FINANZEN UND BANKWESEN; BESTEUERUNG, BUCHHALTUNG UND WIRTSCHAFTSPRÜFUNG

рівня економічно безпеки, стимулюванні підприємництва та забезпеченні соціальної справедливості. Однією з ключових проблем є неефективність процесу збору податків та значна тіньова економіка. Відповідно полегшення процедур оподаткування, зменшення податкового тягаря та удосконалення адміністрування податків сприятимуть створенню сприятливого бізнес-середовища. Реформування податкової системи України має здійснюватися на підставі врахування економічних, соціальних та міжнародних аспектів. Забезпечення прозорості розподілу податкових надходжень, зниження податкового навантаження, надання роз'яснень від контролюючих органів, розширення бази пільг стануть передумовами для створення сприятливих умов функціонування підприємств та підвищення рівня економічно безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Надходження податків і зборів. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nadhodjennya-podatktiv-i-zboriv--obovyaz/nadhodjennya-podatktiv-i-zboriv/>.
- [2] Openbudget. Державний веб-портал бюджету для громадян. Міністерство фінансів України. URL: <https://openbudget.gov.ua/?month=11&year=2025&budgetType=LOCAL>.
- [3] Варналій З. С. Реформування податкової системи України в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів. *Теоретичні та прикладні питання економіки*, 24, 69–76. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2011_24/Zb24_08.pdf.
- [4] Огренич Ю. О. & Аношіна С. С. (2025) Ефективне управління фінансами промислових підприємств через податкові механізми в умовах воєнного стану та цифровізації економіки. *Сталий розвиток економіки*, 2 (53), 5–14.
- [5] Ohrenych Yu. O. & Pronoza N. O. (2025) The impact of the taxation system on the financial stability of enterprises in the context of digitalization of the economy. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications*, 2 (66), 9–16.